3. НАУКОВІ СЕМІНАРИ-ПРАКТИКУМИ

Віра Петрівна Чудакова,

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України,
Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України,
психолог, тренер, старший викладач, консультант, коуч,
м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3801-6545>

УДК 159.9:37.07:005.95]:001.895

DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-1\(72\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-1(72)-63-69)

ПСИХОДІАГНОСТИКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ У РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація.

У публікації визначено актуальність наряду науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоздатності особистості, одного з ключових факторів підготовки вчителя до реалізації компетентісно-орієнтованого навчання в умовах інноваційної діяльності нової української школи. Представлено теоретико-методологічний і практичний термінологічний та понятійний апарат дослідження, зокрема «діагноз», «діагностика», «психологічна діагностика». Розглянуто класифікацію психодіагностичних методів.

Ключові слова: діагноз; діагностика; психологічна діагностика (психодіагностика); реалізація компетентісно-орієнтованого навчання; формування компетентностей конкурентоздатної особистості; інноваційна діяльність; нова українська школа.

Особливої значущості на сучасному етапі набуває актуальність і важливість вивчення та розв'язання проблеми науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоздатності особистості, що є одним із ключових факторів підготовки вчителя до реалізації компетентісно-орієнтованого навчання в умовах інноваційної діяльності нової української школи. Одним із важливих компонентів конкурентоздатності особистості є компетентності професійного самовизначення опантів (людина, яка обирає професію) в умовах реалізації компетентісно-орієнтованого навчання у форматі нової української школи [25; 26]. Створення відповідних умов для розвитку особистості учасників освітнього процесу дасть змогу закладам освіти *підвищити якість підготовки випускників і фахівців-професіоналів до професійного самовизначення, самостійного життя, самореалізації, соціалізації, а також сформувати високий рівень їх конкурентоздатності в швидкозмінному інноваційному середовищі.*

Щоб підготувати вчителя до реалізації компетентісно-орієнтованого навчання, необхідно визначити і сформувати ключові компетентності в учнів. Також ними має володіти і сам учитель. Як можна навчити когось тому, в чому сам не компетентний? Причому, щоб здійснювати ефективний педагогічний вплив на учнів під час формування ключових компетентностей, учителю необхідно оволодіти об'єктивними науковими знаннями про їхні індивідуальні особливості. Для цього необхідно навчитися використовувати методи наукової психологічної діагностики.

Так, А. Шмельов (фахівець у сфері психодіагностики і психометрики) відповідає на питання: «Чому типові педагогічні методи, “в загальному і в середньому” правильні, не спрацьовують в деяких індивідуальних випадках?». Він стверджує, що на це питання неможливо дати відповіді, якщо не враховувати своєрідність індивідуальних психологічних особливостей конкретної дитини в певний момент її розвитку, в конкретних життєвих обставинах. Об'єктивність

відомостей щодо індивідуальних особливостей залежить від того, наскільки об'єктивними та науково обґрунтованими методами було отримано ці відомості. Так, досвідчений вчитель у повсякденній практичній освітній діяльності вміє наближено визначити ці особливості «на око» – за результатами педагогічного спостереження. Але йому, а особливо вчителю-початківцю, для точної фіксації та вимірювання цих особливостей сьогодні не обійтися без надійного помічника, який покликаний стати в сучасній школі, – це педагог-психолог або практичний психолог освіти [24; 25; 26].

Сьогодні створюються нові організаційно-методичні передумови для активного впровадження психодіагностики в практику освітніх установ. Актуальною задачею в умовах реформування та модернізації системи освіти є більш поглиблене психологічне просвітництво педагогів у цій сфері. Таким чином, важливе місце займає психологічний супровід освітнього процесу. Також самому вчителю важливо оволодіти навичками проведення найпростішого психодіагностичного обстеження з метою оперативного контролю класу або в тих випадках, коли шкільний психолог відсутній у штаті освітнього закладу. Тому оволодіння психодіагностичними методами пізнання/самопізнання та самовизначення особистості учнів/вчителя є одним їх важливих завдань у процесі підготовки вчителя до реалізації компетентнісно-орієнтованого навчання.

Використання психодіагностичних методів в освітньому процесі, піднімають на новий, більш високий і технологічний рівень не лише врахування особливостей характеру дітей, а й контроль знань як оперативний, поточний, так і атестаційний. На сьогодні вчителі-предметники мають уміти самостійно використовувати методи тестування, зокрема для об'єктивного контролю знань та вмінь учнів. Тому значну увагу в нашому дослідженні приділено загальній культурі складання і проведення тестів. У власній предметній сфері вчителі мають вміти самостійно скласти і провести предметний тест. Особливо полегшує завдання контролю за рівнем досягнень і динамікою освітнього процесу впровадження сучасних комп'ютерних методів. Розуміння основ вимірювально-статистичної логіки побудови сучасних тестів допоможе вчителю зрозуміти глибину та специфіку наукових методів психодіагностики, джерела і наукові основи її об'єктивності, неможливість зведення до суб'єктивного оцінювання «на око» [24].

Усвідомленою метою освіти, школа так чи інакше визначає майбутнє місце людини в системі соціальних та професійних груп і прошарків суспільства. Одні діти, виявляючи серйозні труднощі навчання в школі, потребують особливих медико-педагогічних умов, а інших – проявляючи на ранній стадії особливу обдарованість або схильність до певних занять, так чи інакше, виявляються в спеціалізованих освітніх установах і класах (гімназіях, ліцеях, коледжах) для особливо обдарованих. Постає питання про те, наскільки об'єктивними і науково обґрунтованими виявляються подібні рішення, адже це неминуче впливає на долю дитини. Це серйозне питання не може бути вирішено

без застосування засобів наукової психодіагностики та науково обґрунтованого педагогічного тестування. В іншому випадку учні (особливо діти з індивідуально-своєрідним психічним складом) не захищені від вільного або мимовільного свавілля, яке допускають під час оцінювання не лише батьки, а й вчителі, а з деякими з них можуть складатися в процесі складного і напруженого шкільного життя негативні відносини [24].

Нами було виявлено, що за використання діагностичного інструментарію, вчитель має вміти застосувати найпростіші наближені оцінювальні шкали та тести. Однак, головне, – він має вміти грамотно визначити, коли від самодіяльності необхідно утриматися і звернутися до фахівця-психолога, озброєного професійними компетентностями та батареєю психодіагностичних методик фахівця, який систематично поповнює базу комп'ютерної психодіагностичною інформацією по кожній дитині, а отже, здатному врахувати не лише дані на сьогоднішній день, а й тенденції розвитку з урахуванням психодіагностичних відомостей за минулі місяці та роки [24; 25; 26].

Тому важливим питанням у процесі реалізації компетентнісно-орієнтованого навчання, є оволодіння переліком ключових термінів і понять проблеми психодіагностики та їх класифікація.

Метою статті є представлення теоретико-методологічного та практичного термінологічного і понятійного апарату проблеми психодіагностики. Зокрема нами розглянуто такі питання.

1. Що означає термін «діагноз» у межах психологічної діагностичної сфери?
2. Що означає термін «психологічна діагностика» (психодіагностика)?
3. Які основні завдання розробляє та використовує на практиці психодіагностика як галузь психологічних знань?
4. Хто запровадив термін «психодіагностика»?
5. Що є спільного (тотожного) і відмінного у термінах «психодіагностика» і «психологічне тестування»?
6. Назвіть етапи зародження і становлення психодіагностики як науки.
7. У яких галузях на практиці використовуються результати психодіагностики?
8. Які основні завдання загальної психологічної діагностики?
9. Які існують класифікації психодіагностичних методів?

Розглянемо теоретико-методологічний, практичний термінологічний і понятійний апарат, зокрема «діагноз», «діагностика», «психологічна діагностика».

Одне зі значень терміна «*діагноз*» у перекладі з грецької мови – «розпізнавання». *Діагностику* визначають як розпізнавання будь-чого [24].

«Психологічна діагностика» (психодіагностика) – це науково-практична дисципліна, що розробляє методи виявлення, вимірювання та вивчення індивідуально-психологічних особливостей людини.

Психодіагностика (грец. *psyche* – душа і *diagnostikos* – здатність розпізнавати) – це галузь психологічної науки, що розробляє теорію, принципи, інструменти оцінювання та вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості, змінні соціального оточення, в якому здійснюється життєдіяльність особистості. Отже, *психодіагностика поєднує науку про індивідуальні психологічні відмінності (диференційна психологія) та практику постановки психологічного діагнозу* [7; 18].

Метою психодіагностики є збирання інформації про особливості психіки, виявлення різноманітних психічних і психофізіологічних якостей та особливостей, а також рис особистості.

Психодіагностика як *галузь психологічних знань*, що розробляє і використовує на практиці різні психодіагностичні засоби, *покликана виконувати такі завдання* [11; 18; 20; 22; 24]:

- визначення природи психічних явищ і можливість їх наукового оцінювання;
- з'ясування сформованих загальнонаукових підстав для кількісного оцінювання психологічних явищ;
- узгодження засобів психодіагностики із загальнонауковими, методологічними вимогами;
- вироблення методичних вимог до різних психодіагностичних засобів;
- дослідження вірогідності результатів практичної психодіагностики, що містять вимоги до умов проведення психодіагностики, засобів оброблення отриманих результатів і способів їх інтерпретації;
- обґрунтування основних процедур конструювання і перевірки науковості методів психодіагностики та тестів.

Термін «*психологічна діагностика*» (*психодіагностика*) запровадив Г. Роршах для позначення процесу дослідження за допомогою створеного ним «Заснованого на перцепції діагностичного тесту» [18].

Паралельно з поняттям «психодіагностика» використовують термін «*психологічне тестування*». Спочатку психологічне тестування визначали як будь-які вимірювання у психології, однак, з огляду на розвиток тестів, це словосполучення тепер застосовують лише щодо вимірювання особливостей і когнітивних здібностей особистості [18].

Зародження і становлення психодіагностики як науки. З появою перших соціальних спільнот, і формуванням людського колективу перед людиною постала потреба пізнати себе, людей зі свого оточення. Природним і очевидним є прагнення зрозуміти мотиви певних дій, оцінити потенційні можливості, індивідуально-психологічні особливості особистості. Спочатку люди намагалися зробити це за допомогою емпіричних езотеричних, окультних методів, однак із часом було вироблено різні методики (тести), а потім сформувалася «психодіагностика» як галузь психологічної науки, що покликана розробляти методи виявлення та вимірювання психологічних характеристик індивіда [4; 5; 6; 7; 12–14].

Психодіагностика як науково-практична дисципліна сформувалася наприкінці XIX – на початку XX сто-

ліття. Її джерелами були експериментальна психологія, психофізика, психофізіологія, психометрія, психотехніка, що вивчає проблеми практичної діяльності людей у прикладному аспекті. Її витoki заглиблені в давній історії, свідчення про що (переважно у письмовій формі) збереглися до наших часів [7; 18].

Сучасна психодіагностика набула статусу багатогалузєвої науки. Створено багато психодіагностичних методик, кількість яких збільшується, застосовуються сучасні методи математики і фізики, а також засоби комп'ютерної психодіагностики. Науковці працюють над комплексною систематизацією та викладом психодіагностичних методів, розробляють концепцію психодіагностики – обґрунтовану, продуману систему, що може стати основою класифікації психодіагностичних методик.

Галузі практичного використання результатів психодіагностики:

- *освіта*;
- *професійно-орієнтаційна*;
- *клінічна*, необхідно зазначити, що поняття «*клінічна діагностика*» використовують й у більш широкому сенсі – як *методологічний підхід*. У психології існує розуміння клінічної діагностики як інтенсивного вивчення окремого випадку;
- *експертна*;
- *медична психологія*, патопсихологія;
- *інженерна психологія*, *психологія праці*.

«Психодіагностику» використовують скрізь, де потрібне точне знання про ступінь розвитку певних психологічних властивостей людини.

У різних галузях психодіагностики виникають специфічні завдання, що відрізняються від потреб загальної психодіагностики.

Смисл «психологічна діагностика» як наукового поняття. Погоджуючись з думкою інших учених, які зазначали, що не існує однозначного трактування предмета «психологічна діагностика». Різні психологи досліджують її з різних боків. У таблиці 1 нами запропоновано підхід деяких психологів до поняття «психологічна діагностика» у контексті наукового поняття. Спробуємо отримати відповіді різних учених на питання: «Психологічна діагностика як наука про ...».

Загальна психологічна діагностика [4; 7; 9; 10; 13; 15; 16; 17]:

- *визначає закономірності* прийняття валідних і надійних діагностичних суджень, правила «діагностичних умовиводів», за допомогою яких здійснюється перехід від ознак або індикаторів певного психічного стану, структури, процесу до констатації наявності та вираження цих психологічних «змінних»;
- *охоплює сукупність правил застосування психодіагностичних інструментів*, що засновані на знанні властивостей змінних, які вимірюються, і вимірювальних інструментів, а також етичних і професійних норм психодіагностичної роботи;
- *досліджує* мотивацію респондента/клієнта щодо обстеження і способи її підтримки;

Таблиця 1

Визначення понять і терміна «психологічна діагностика» сучасними вітчизняними та зарубіжними вченими

Визначення терміна, поняття	Автори і літературні джерела
Психологічна діагностика як наукове поняття	
<i>Психологічна діагностика</i> як наука про встановлення достовірного психологічного діагнозу	О. Бодальов, В. Столін [3]
<i>Психологічна діагностика</i> як особливий вид психологічного експериментування, що полягає в ранжуванні людей за психологічними і психофізіологічними ознаками і надає можливість вивчати їхні психологічні і психофізіологічні риси	С. Рубінштейн, К. Гуревич, П. Дерюгін, В. Дюк та ін. [1; 2; 8; 21]
<i>Психологічна діагностика</i> – сукупність методик і прийомів формування психологічного діагнозу оцінювання	Л. Бурлачук, С. Морозов, С. Батигін, І. Дев'ятко та ін. [4; 5]
<i>Психологічна діагностика</i> – це розділ психології, що вивчає принципи, методи і засоби психологічного оцінювання	М. Шевардін [23]
Предметом психологічної діагностики вважається	
<i>Психодіагностика</i> – частина або особливий вид експерименту	С. Рубінштейн, К. Гуревич, В. Дюк та ін. [1; 8; 23]
<i>Предмет психодіагностики</i> – інструмент психологічного вимірювання, оцінювання досліджуваного об'єкта	Л. Бурлачук, Р. Немов [4; 5; 12–14]
<i>Психодіагностика</i> як розділ психологічної науки, теоретичної дисципліни і сфери практичної діяльності психолога	О. Бодальов, В. Столін, М. Шевардін [3; 7; 18; 19]

– розробляє методи оцінювання стану респондентів, способи повідомлення йому інформації без завдання шкоди, навички презентації інформації тощо.

Отже, більшість дослідників визнають психодіагностику галуззю психологічного знання, спрямованою на розроблення методів розпізнавання індивідуально-психологічних особливостей, що оперує тестами (стандартизованим мірилом індивідуально-психологічних особливостей) і якісними (не стандартизованими) оцінками особистості.

Класифікація психодіагностичних методів

Психодіагностичні методи об'єднують у групи на різних підставах. Здійснено класифікацію психодіагностичних методів: **першу групу (I)** виокремлюють за: ступенем впливу дослідника на результат дослідження; якістю, призначенням, матеріалом, яким оперує респондент; **другу групу (II)** виокремлюють за: їх кількістю, формою відповідей, провідною орієнтацією, ступенем однорідності завдань, комплексністю, характером відповідей на завдання, тести особистості та інтелектуальні, характером розумових дій; **третю групу (III)** виокремлюють за: характеристикою методичного принципу, залежно від міри залученості в діагностичну процедуру самого психодіагноста та його впливу на результат психодіагностики.

Розглянемо більш детально деякі найбільш поширені класифікації методів психодіагностики [1–5; 7; 8; 18; 19; 21; 23].

I. Класифікація методів психодіагностики (за Й. Шванцаре) за ступенем впливу дослідника на результат дослідження. Так, Й. Шванцаре об'єднує психодіагностичні методи в групи за такими критеріями, а саме за:

1) використанням матеріалом (вербальні, невербальні, маніпуляційні, тести «паперу і олівця» тощо);

2) кількістю отримуваних показників (прості та комплексні);

3) тести з «вірним» рішенням і тести з можливістю різних відповідей;

4) психічною активністю випробовуваних:

– *інтроспективні* (повідомлення випробовуваного про особистий досвід, стосунки): анкети, бесіда;

– *екстроспективні* (спостереження і оцінювання різних проявів);

– *проективні* – респондент проектує властивості особи, що не усвідомлюються (внутрішні конфлікти, приховані потяги тощо) на малоструктуровані, багатозначні стимули;

– *виконавчі* – випробовуваний здійснює будь-яку дію (перцепцію, моторну дію), кількісний рівень та якісні особливості якої є показником інтелектуальних і особистісних рис.

II. Класифікація за В. Гайде, В. Захаровим. Автори цих класифікацій об'єднують психодіагностичні методи за такими критеріями, а саме за:

1) *якістю*: стандартизовані, не стандартизовані.

2) *призначенням*:

– загальнодіагностичні (тести особистості за типом опитувальників Р. Кеттелла або Г. Айзенка, тести загального інтелекту);

– *тести професійної придатності*;

– *тести спеціальних здібностей* (технічних, музичних, тести для пілотів);

– *тести досягнень*.

3) *матеріалом*, яким оперує респондент:

– *бланкові*;

– предметні (кубики Кооса, «складання фігур» з набору Д. Векслера);

– апаратні (для вивчення особливостей уваги тощо);

4) кількістю обстежуваних: індивідуальні та групові;

5) формою відповіді: усні; письмові;

6) провідною орієнтацією:

– тести на швидкість,

– тести потужності,

– змішані тести.

У тестах завдання важкі; час виконання не обмежений. Дослідника цікавить як успішність, так і спосіб розв'язання задачі;

7) ступенем однорідності завдань:

– гомогенні, завдання схожі одне на одне, застосовуються для вимірювання особистих та інтелектуальних властивостей;

– гетерогенні, у гетерогенних тестах різні завдання, застосовуються для оцінювання характеристик інтелекту;

8) комплексністю: ізольовані тести і тестові набори (батареї);

9) характером відповідей на завдання: тести з вказаними відповідями, тести з вільними відповідями;

10) тести особистості та інтелектуальні тести;

11) характером розумових дій: вербальні, невербальні.

III. Класифікація за О. Бодальовим, В. Століним. Методи об'єднуються в групи за:

1) характеристикою методичного принципу є:

– об'єктивність тестів (за яких можлива правильна відповідь, тобто правильне виконання завдання);

– стандартизовані самозвіти;

– тести-опитувальники, відкриті опитувальники;

– шкальна техніка (семантичний диференціал Ч. Осгуда), суб'єктивна класифікація; індивідуально-орієнтовані техніка (ідеографічні) типу ролевих репертуарних решіток; проєктивна техніка;

– діалогічна техніка (бесіди, інтерв'ю, діагностичні ігри).

2) залежно від міри залученості в діагностичну процедуру психодіагноста та його впливу на результат психодіагностики:

– об'єктивні, що характеризуються мінімальним ступенем залученості психодіагноста в процедуру проведення, обробки й інтерпретації результату;

– діалогічні, що характеризуються значним ступенем залученості.

Міра залученості характеризується впливом досвіду, професійних навичок особистості експериментатора, діагностичною процедурою.

Отже, потрібно зауважити, що деякі зі зазначених психологічних діагностичних методів нами запропоновано використати в дослідженні науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоздатності особистості як одного з ключових факторів, підготовки вчителя до реалізації компетентнісно-орієнтованого навчання, в умовах інноваційної діяльності «Нової української школи».

Використані літературні джерела

1. Анастаси А. Психологическое тестирование: кн. 1 / под ред. К. М. Гуревича, В. И. Лубовского. М.: Педагогика, 1982. С.17–31.

2. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. 7-е изд. СПб.: 2007. 688 с.

3. Бодалев А. А. Столин В. В. Аванесов В. С. Общая. СПб.: Речь, 2000. 440 с.

4. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика: учебник для вузов. СПб.: Питер, 2006. 351 с. (Серия «Учебник нового века»).

5. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психодиагностике. СПб., 1999.

6. Введение в психодиагностику / под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. М., 1999. 100 с.

7. Галант И. М. Психодиагностика: навч. посібн. Київ: Академвидав, 2009. С. 9–27.

8. Гуревич К. М. Что такое психологическая диагностика. М.: Знание, 1985. 80 с.

9. Корольчук М. С., Осьодло В. И. Психодиагностика: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. Київ: Ніка-центр, 2004. 400 с.

10. Кулагин Б. В. Основы профессиональной психодиагностики. Ленинград: Медицина, 1984. 216 с.

11. Лаак Я. Психодиагностика: проблемы содержания и методов. М.: Воронеж: МОДЭК, 1996. С. 23–53.

12. Немов Р. С. Психология. В 3 кн. М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2001. Кн. 3: Психодиагностика. 640 с.

13. Немов Р. С. Психология: Экспериментальная педагогическая психология и психодиагностика. М.: Владос, 1995. 436 с.

14. Немов Р. С. Психология. Кн. 2. М.: Владос, 1995. 496 с.

15. Носс И. Н. Руководство по психодиагностике. М.: Изд-во института психотерапии, 2006. С. 8–43.

16. Панок В. Г. Концепція національної соціально-психологічної служби. Педагогіка і психологія. 1994. № 2. С. 3–10.

17. Практическая психодиагностика. Методики и тесты / ред.-сост. Д. Я. Райгородов. Самара: БАХРАХ, 1998. 672 с.

18. Психодиагностика. URL: [tpswww.google.com.ua/searchclient](https://www.google.com.ua/searchclient).

19. Психологическая диагностика: учебник для вузов / под ред. М. К. Акимовой, К. М. Гуревича. СПб.: Питер, 2008. С. 18–41.

20. Реан А. А. Практическая психодиагностика личности: учеб. пособие / А. А. Реан. СПб., 2001. 288 с.

21. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2002. 720 с.

22. Скребец В. А. Психологическая диагностика: учеб. пособие. Киев: МАУП, 1999. С. 7–18.

23. Шевардин Н. И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности: учеб. для вузов. М., 2001. 197 с.

24. Шмелев А. Г. Основы психодиагностики / за ред. Д. Я. Райгородского. Самара: Бахрах-М, 2001. 672 с.

25. Чудакова В. П. Актуалізація проблеми вибору професії, зміст, структура та методи психолого-діагностичного дослідження з метою професійного самовизначення опантів в умовах допрофесійної підготовки – компетентності

конкурентоздатної особистості. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія і практика*. 2018. № 2. С. 97–111.

26. Чудакова В. П. Методика допрофесійної підготовки оптантів, компонента технології формування компетентностей конкурентоздатної особистості. Науковий семінар-практикум. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2018. № 4 (71). С. 42–54.

References

1. Anastazi, A. (1982). *Psikhologicheskoye testirovaniye* [Psychological testing]. Moscow: Pedagogika [in Russian].
2. Anastazi, A., & Urbina, S. (2007). *Psikhologicheskoye testirovaniye* [Psychological testing]. St. Petersburg [in Russian].
3. Bodalev, A. A., Stolin, V. V., & Avanesov, V. S. (2000). *Obshchaya psikhodiagnostika* [General]. St. Petersburg [in Russian].
4. Burlachuk, L. F. (2006). *Psikhodiagnostika: uchebnik dlya vuzov* [Psychodiagnostics: a textbook for high schools]. St. Petersburg: Piter [in Russian].
5. Burlachuk, L. F., & Morozov, S. M. (1999). *Slovar-spravochnik po psikhodiagnostike* [Dictionary-handbook on psychodiagnostics]. St. Petersburg [in Russian].
6. *Vvedeniye v psikhodiagnostiku* [Introduction to psychodiagnostics] / In K. M. Gurevicha, E. M. Borisovoy eds. (1999). Moscow [in Russian].
7. Galyan, I. M. (2009). *Psikhodiagnostika* [Psychodiagnostics]. Kyiv. 9-27 [in Russian].
8. Gurevich, K. M. (1985). *Chto takoye psikhologicheskaya diagnostika* [What is psychological diagnosis]. Moscow [in Russian].
9. Korolchuk, M. S., & Osodlo, V. I. (2004). *Psikhodiagnostika* [Psychodiagnostics]. Kyiv: Nika-tsentr [in Ukrainian].
10. Kulagin, B. V. (1984). *Osnovy professionalnoy psikhodiagnostiki* [Fundamentals of professional psychodiagnostics]. Leningrad: Meditsina [in Russian].
11. Laak, Ya. (1996). *Psikhodiagnostika: problemy soderzhaniya i metodov* [Psychodiagnostics: problems of content and methods]. Moscow; Voronezh: MODEK, 23-53.
12. Nemov, R. S. (2001). *Psikhologiya* [Psychology]. Moscow. Vol. 3: *Psikhodiagnostika* [in Russian].
13. Nemov, R. S. (1995). *Psikhologiya: Eksperimentalnaya pedagogicheskaya psikhologiya i psikhodiagnostika* [Psychology: Experimental pedagogical psychology and psychodiagnostics]. Moscow [in Russian].
14. Nemov, R. S. (1995). *Psikhologiya* [Psychology]. Moscow. Vol. 2 [in Russian].
15. Noss, I. N. (2006). *Rukovodstvo po psikhodiagnostike* [Guide to psychodiagnostics]. Moscow. 8-43 [in Russian].
16. Panok, V. G. (1994). *Kontseptsiya natsionalnoy sotsialno-psikhologicheskoy sluzhby* [Concepts of the National Social and Psychological Service]. *Pedagogika i psikhologiya - Pedagogy and Psychology*. 2, 3-10 [in Russian].
17. *Prakticheskaya psikhodiagnostika. Metodiki i testy* [Practical psychodiagnostics. Methods and tests] / In D. Ya. Raygorodov eds. (1998). Samara: Bakhrakh [in Russian].
18. *Psikhodiagnostika* [Psychodiagnostics]. URL: [tpswww.google.com.ua/searchclient](https://www.google.com.ua/searchclient).

19. *Psikhologicheskaya diagnostika* [Psychological diagnosis] / pod red. M. K. Akimovoy, K. M. Gurevicha. (2008). Sankt-Peterburg: Piter [in Russian].

20. Rean, A. A. (2001). *Prakticheskaya psikhodiagnostika lichnosti* [Practical psychodiagnostics of personality]. St. Petersburg [in Russian].

21. Rubinshteyn, S. L. (2002). *Osnovy obshchey psikhologii* [Fundamentals of general psychology]. St. Petersburg: Piter [in Russian].

22. Skrebets, V. A. (1999). *Psikhologicheskaya diagnostika* [Psychological diagnosis]. Kiev [in Russian].

23. Shevardin, N. I. (2001). *Psikhodiagnostika. Korrektsiya i razvitiye lichnosti* [Psychodiagnostics, correction and personality development]. Moscow [in Russian].

24. Shmelev, A. G. (2001). *Osnovy psikhodiagnostiki* [Fundamentals of Psychodiagnostics]. Samara: Bakhrakh-M [in Russian].

25. Chudakova, V. P. (2018). Aktualizatsiya problemi viboru profesii. zmist. struktura ta metodi psikhologo-diagnosticschnogo doslidzhennya z metoyu profesiynogo samoviznachennya optantiv v umovakh doprofesiynoi pidgotovki - kompetentnosti konkurentozdatnoi osobistosti [Actualization of the problem of choosing a profession, content, structure and methods of psycho-diagnostic research with the aim of professional self-identification of opt-ins in the conditions of pre-professional training - competency of a competitive personality]. *Navchannya i vikhovannya obdarovanoi ditini: teoriya i praktika - Teaching and upbringing of a gifted child: theory and practice*. 2, 97-111 [in Ukrainian].

26. Chudakova, V. P. (2018). Metodika doprofesiynoi pidgotovki optantiv. komponenta tekhnologii formuvannya kompetentnostey konkurentozdatnoi osobistosti [Method of pre-professional preparation of optans, a component of the technology of forming competences of a competitive personality]. *Osvita ta rozvitok obdarovanoi osobistosti - Education and development of gifted personality*. 4 (71), 42-54 [in Ukrainian].

Chudakova Viri. Psychodiagnostics is a Key Tool in the Implementation of Competence-oriented Learning of a Competitive Personality in the Context of the Innovative Activities of the New Ukrainian School.

Summary.

The publication considers the relevance of the direction of the scientific and methodological support for the development of competences of the personality's competitiveness, one of the key factors, the teacher's training in the implementation of competence-oriented learning, in the context of the innovative activity of the "New Ukrainian school".

The theoretical-methodological and practical terminological and conceptual apparatus of research, in particular, "diagnosis", "diagnostics", "psychological diagnostics" as a scientific term are presented. The following questions are considered: 1. What does the term "diagnosis" mean within the psychological diagnostic sphere? 2. What does the term "psychological diagnosis" mean (psychodiagnostics)? 3. What are the main tasks,

develops and uses in practice psychodiagnostics as an industry of psychological knowledge? 4. Who introduced the term "psychodiagnostics"? 5. What are the common (identical) and what are the differences between the terms "psychodiagnostics" and "psychological testing"? 6. The origin and formation of psychodiagnostics as a science? 7. In what sectors in practice the results of psychodiagnostics are used? 8. The main tasks of general psychological diagnostics? 9. What are the classifications of psychodiagnostic methods?

The classification of psychodiagnostic methods is considered: the first group unites: on the degree of influence of the researcher on the result of the study; on the quality, on purpose, on the material, which the respondent operates; the second group is united by their number, the form of responses according to the leading orientation, the degree of uniformity of tasks, in terms of complexity, the nature of responses to assignments, tests of personality and intellectual, in the nature of mental actions; the third group unite: on the characteristics of the methodological principle, depending on the degree of involvement in the diagnostic procedure of the psychodiagnosis itself and its effect on the outcome of psychodiagnostics.

Key words: diagnosis; diagnostics; psychological diagnostics (psychodiagnosis); implementation of competence-oriented training; competency formation of a competitive personality; innovative activity; new Ukrainian school.

Чудакова В. П. Психодиагностика как ключевой инструментарий в реализации компетентностного-ориентированного обучения конкурентоспособной личности в условиях инновационной деятельности новой украинской школы.

Аннотация.

В публикации рассматривается актуальность направления научно-методического обеспечения формирования компетентностей конкурентоспособности личности, как одного из ключевых факторов подготовки учителя к реализации компетентностно-ориентированного обучения в инновационной деятельности «новой украинской школы». Представлены теоретико-методологический и практический терминологический и понятийный аппарат исследования, в частности «диагноз», «диагностика», «психологическая диагностика». Рассмотрена классификация психодиагностических методов.

Ключевые слова: диагноз; диагностика; психологическая диагностика (психодиагностика); реализация компетентностно-ориентированного обучения; формирования компетентностей конкурентоспособной личности; инновационная деятельность; новая украинская школа.